

PRÁCHEŇSKO všemi smysly

Výstavní expozice, která Vám přináší základní informaci o historii i současnosti území Prácheňska, vznikla v rámci projektu Spolupráce „Prácheňsko všemi smysly“.

Projekt byl podpořen ve 13. kole příjmu žádostí z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (PRV, OSA IV, Opatření IV.2.1 – Realizace projektů Spolupráce).

Místní akční skupiny zapojené do projektu

Prácheňsko všemi smysly

MAS Brána Písecka

MAS LAG Strakonicko

MAS Střední Povltaví

MAS Svazku obcí Blatenska

MAS Vodňanská ryba

Připojením finančně nepodpořené partnera MAS LAG Pošumaví došlo k výraznému rozšíření území projektu.

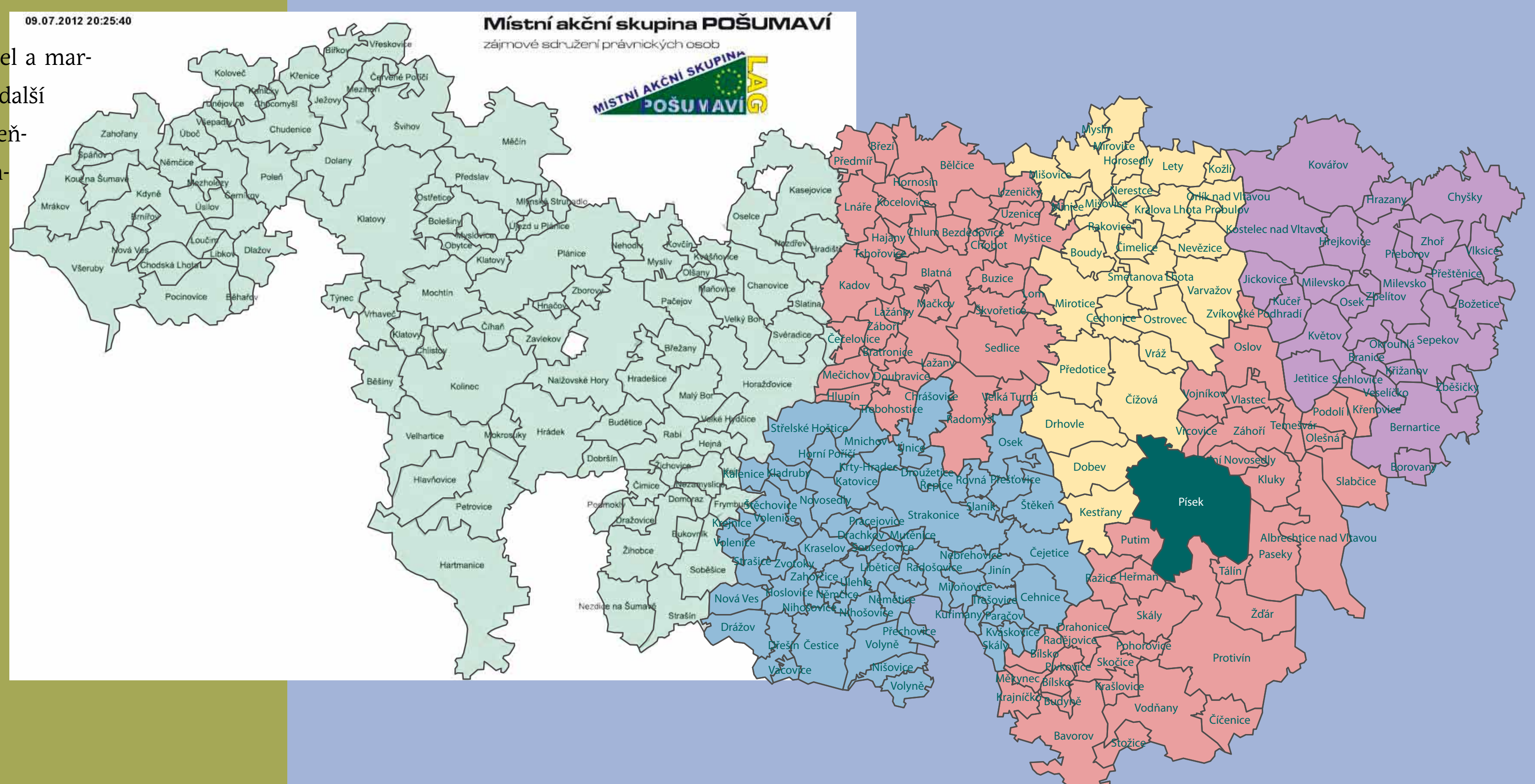
Jde o následný projekt pěti spolupracujících místních akčních skupin, navazující na úspěšné zavedení regionální značky PRÁCHEŇSKO regionální produkt. Už samotný název značky vypovídá o významu pojmu Prácheňska ve všech zapojených regionech. Také výtvarné zpracování značky představuje grafickou zkratku odkazující na horu Prácheň, kolébku tohoto historického území.

Cílem projektu regionálního značení byla nejen podpora a zachování tradičních řemesel a marketingová podpora převážně rukodělné činnosti v regionu bývalého Prácheňska, ale i další zviditelnění tohoto pojmu mimo region. To se mimo jiné podařilo i zapojením prácheňské značky do Asociace regionálních značek. Tento celorepublikový jednotný systém značení výrobků a služeb dnes sdružuje již více než 20 regionálních značek v rámci celé ČR. Díky prezentaci značky v rámci aktivit Asociace se podařilo Prácheňsko představit nejen jako region se značenými výrobky, ale i jako významné území české historie.

Projekt „Prácheňsko všemi smysly“ navazuje na výsledky předchozího projektu, ale svým obsahem jde dále nejen v poznávání historie Prácheňska, ale především svým zaměřením na současné možnosti tohoto území z pohledu venkovského turistického ruchu.

Hlavní cíle projektu:

- Vytvoření nové turistické destinace na historickém území Prácheňského kraje
- Obnovení významu Prácheňska
- Posílení marketingu území a využití výsledků předchozího projektu spolupráce
- Rozvoj venkovského cestovního ruchu na území zapojených MAS
- Podpora venkovské ekonomiky
- Posílení identity obyvatel s územím

Více informací o všech certifikovaných produktech naleznete na:

www.regionalni-znacky.cz/prachensko

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova: Evropa investuje do venkovských oblastí.

hora Prácheň u Horaždovic

mapa Práchenského kraje z roku 1776 ↗

PRÁCHEŇSKO

– starobylý název, jehož samotný zvuk jakoby naznačuje skutečnost dávno minulou. Ještě před sto lety ale šlo o výraz tak samozřejmý, jako když dnes řekneme třeba Jihočeský kraj. Prácheňský kraj byl jedním z historických krajů Království českého a vezmeme-li v úvahu územní jednotku hradské správy, která vzniku kraje předcházela, trvalo Prácheňsko jako region bezmála tisíc let. Dnes je rozděleno do tří krajů – největší část zůstala v Jihočeském kraji, menší západní část je součástí Plzeňského kraje a malá severní část součástí kraje Středočeského. Prácheňsko zahrnuje celý okres Strakonice, větší část okresů Klatovy, Písek, Prachatice a menší část okresů České Budějovice, Plzeň-jih a Příbram. Geograficky se téměř dokonale shoduje s povodím řeky Otavy. Rozloha Prácheňska v krajských hranicích z roku 1850 činila 4601 kilometrů čtverečních a ještě tehdy, v polovině 19. století, šlo o kraj lidnatější, bohatší a významnější, než sousední Plzeňsko a Českobudějovicko.

HRADSKÁ SPRÁVA

, nebo její územní jednotka v Prácheňsku, předcházející vzniku Prácheňského kraje, byla organizační soustavou, která českým knížatům a později králům zabezpečovala suverenitu v jednotlivých částech země. Na hradisti Prácheň u Horaždovic s dřevěnými stavbami, opevněnými valy a palisádami, sídlil hradský správce (castellanus) se svou ozbrojenou družinou. Staral se o panovníkovy statky a lesy, rozhodoval spory mezi poddanými, bděl nad bezpečností cest, vybíral naturální dávky, poplatky, mýta, cla, pokuty a další prostředky do státní pokladny. Středem křesťanského života v Prácheňsku byl původní dřevěný kostelík sv. Klimenta na Práchni, při němž bydlel arcikněz, nadřízený ostatním duchovním v kraji. K hradskému správci postupně přibýli další úředníci, jako vladař (hospodářství) a sudí (knížecí jurisdikce). Střediska osídlení, dříve srovnatelná s Práchní (Netolice, Bozeň u Březnice), ztrácela postupně význam, a v druhé polovině 13. století tak na jihu Čech existovaly pouze dva velké regiony: Prácheňsko a Bechyňsko.

Prácheň , 2. polovina 19. století, litografie A. Lewého →

OSÍDLENÍ PRÁCHEŇSKA

slovanským obyvatelstvem následovalo nedlouho po příchodu kmene Čechů na jejich dnešní území. První osadníky na přelomu 6. a 7. století nepřilákaly zemědělské předpoklady poměrně nehostinného kraje s hustými lesy, ale drahý kov – zlato. Předpokládáme, že první sídla na území Prácheňska vznikala jako osady rýžovníků zlata a posléze jako administrativní centra světská i církevní, z nichž se život na tomto území organizoval. Připomínají to toponyma jako Sušice (sušení zlatonosného pisku) a Starý Písek. Po vzniku českého státu se prácheňské zlato stalo jedním ze základů jeho prosperity a ještě město Písek bylo před polovinou 13. století založeno jako pevnost pro ochranu a správu pootavských rýžovišť, i když se současně v jeho okolí začala rozvíjet hlubinná těžba zlata dolováním. Výhodou pro osídlení byly samozřejmě také lesy s hojností dřeva a zvěře, vodní toky bohaté na ryby a rovněž vznikající cesty, spojující kraj s Prahou i cizinou, z nichž ta nejslavnější dostala jméno Zlatá stezka.

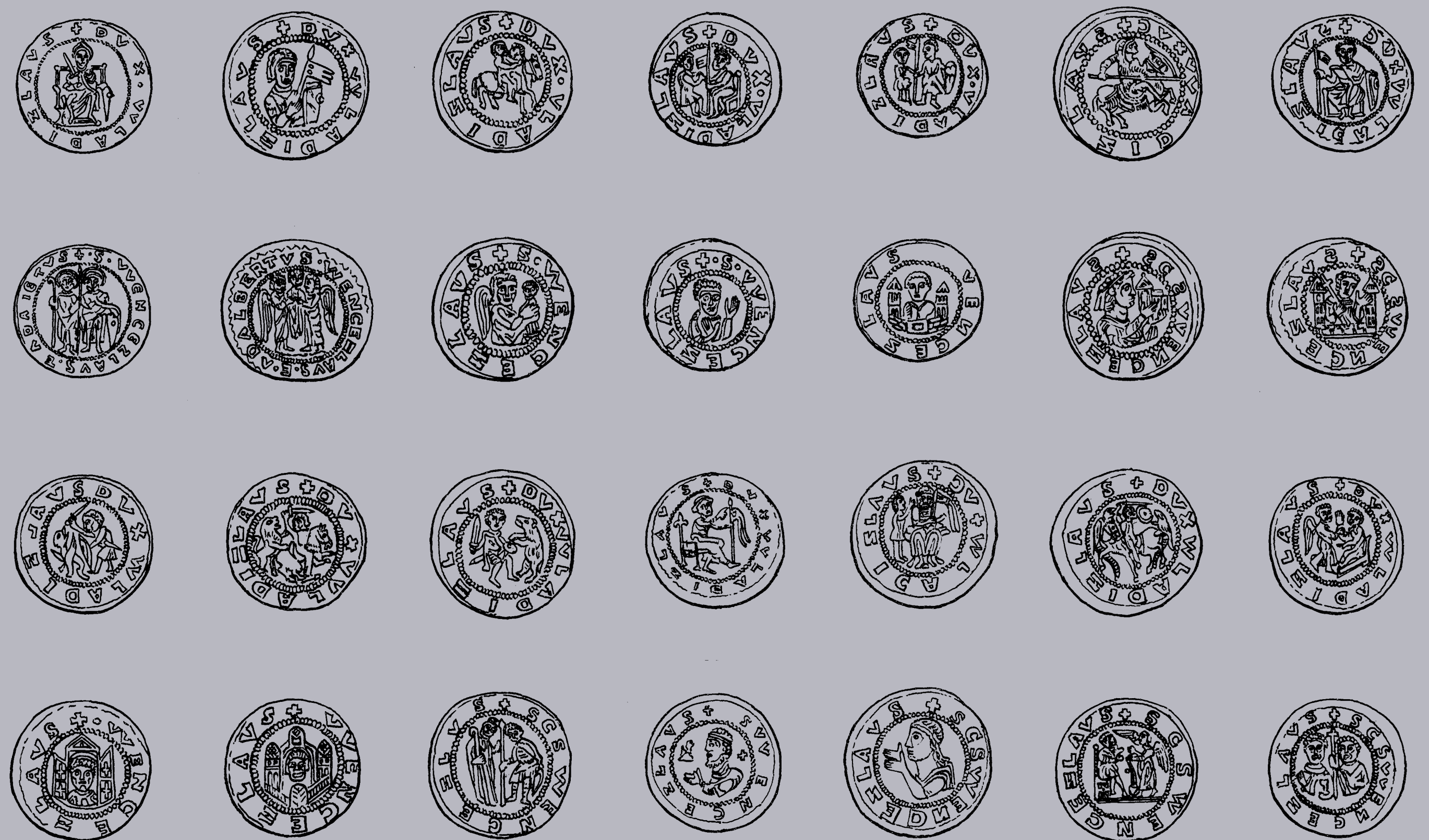
Strakonický hrad

NEJSTARŠÍ ČESKÉ MINCE – DENÁRY

postupně nahradily původní naturální dávky, které správci Práchně vybírali od poddaného obyvatelstva. S rostoucí ekonomikou českého státu se zároveň posilovaly funkce, které hradské centrum plnilo. Vzhledem k rostoucímu počtu i migraci obyvatelstva a zvýšené potřebě pořádku a bezpečnosti byl pro Prácheň jmenován speciální úředník, poprávce, vybavený rozsáhlou soudní a zejména trestní pravomocí. Časem význam této funkce převážil nad dosavadními „kastelány“, případně obě pozice splyvaly. Na Práchni je jako hradský správce čili poprávce připomínání k roku 1184 Vítek, v letech 1220-1222 Diviš a roku 1264 Purkart. Mezitím vzrůstal vliv místní šlechty, které panovník propůjčil rozsáhlé pozemkové majetky jako odměnu za prokázané služby. V Prácheňsku, když musely být původní budovy na vrchu Prácheň opuštěny, získal právo popravy rod Bavorů, jehož příslušníci věrně sloužili několika Přemyslovcům. Střediskem jejich panství se stal strakonický hrad.

Denáry Vladislava II. →

BAVOROVÉ ZE STRAKONIC

, z jejichž podhradí se vyvinulo město Strakonice, považovali za důležitější město na svém panství nedaleké Horažďovice. Jako příznivci rytířského řádu johanitů mu postupně předávali svůj majetek a jejich vliv slábl. Bez ohledu na to se dosavadní model územní správy v Prácheňsku měnil a přesouval do nově vznikajících měst, i když výkon moci zůstal v rukou místních feudálů. V Prácheňsku jako v ostatních českých regionech byli panovníkem jmenováni dva poprávci a k tomu – také z řad šlechticů - ještě dva konšelé, kteří byli popravicům k dispozici jako pomocníci a poradci. Vrch Prácheň zůstal nadlouho pustý (než tam po roce 1315 začali Bavorové stavět gotický hrad) a úřední záležitosti se vyřizovaly v nejbližších městech – v Sušici a Horažďovicích. Část agendy vyřizovali poprávci a konšelé na svých vlastních hradech a tvrzích. Ani z jednoho uvedeného města se ale nevyvinulo nové centrum Prácheňska. To vzniklo až na dolní Otavě, téměř při východním okraji Prácheňska, a odtud se kraj spravoval až do šedesátých let 19. století.

↑ Erbovní znamení Bavorů ze Strakonice – detail svorníku v ambitu kláštera Piaristů v Českých Budějovicích
← Horažďovice – zámek

MĚSTO PÍSEK

bylo založeno králem Václavem II. a budováno Přemyslem Otakarem II. po roce 1243 jako pevnost uprostřed zlatých rýžovišť, strategický bod s opevněným mostem na Zlaté stezce a v neposlední řadě jako součást přemyslovské strategie vrážet postupně klín královských sídel (hrad Zvíkov, Písek, České Budějovice, Zlatá Koruna) do jihu Čech, aby celistvost státu neohrožoval sílící rod Vítkovců. Když se tedy v 13. a 14. století dosavadní hradská správa postupně měnila v správu krajskou, bylo přirozené, aby se centrem kraje stalo nejvýznamnější město v regionu. Nejvyššími úředníky tam zůstávali místní šlechticové. Význam měst vzrůstal a pouhou epizodou zůstala pravděpodobná představa Karla IV. O obnovení hradské správy. Když totiž založil hrad Kašperk, roku 1861 ustanovil, aby držitel Kašperka zastával výkon popravy a soudní moci v Prácheňsku. Královská města měla vlastní magistráty, čímž byla založena určitá dvoukolejnost správy – teprve za Josefa II. (1780-1790) byla královská města v Prácheňsku, včetně hlavního města Písku, plně podřízena úřadu kraje.

Hrad Kašperk →

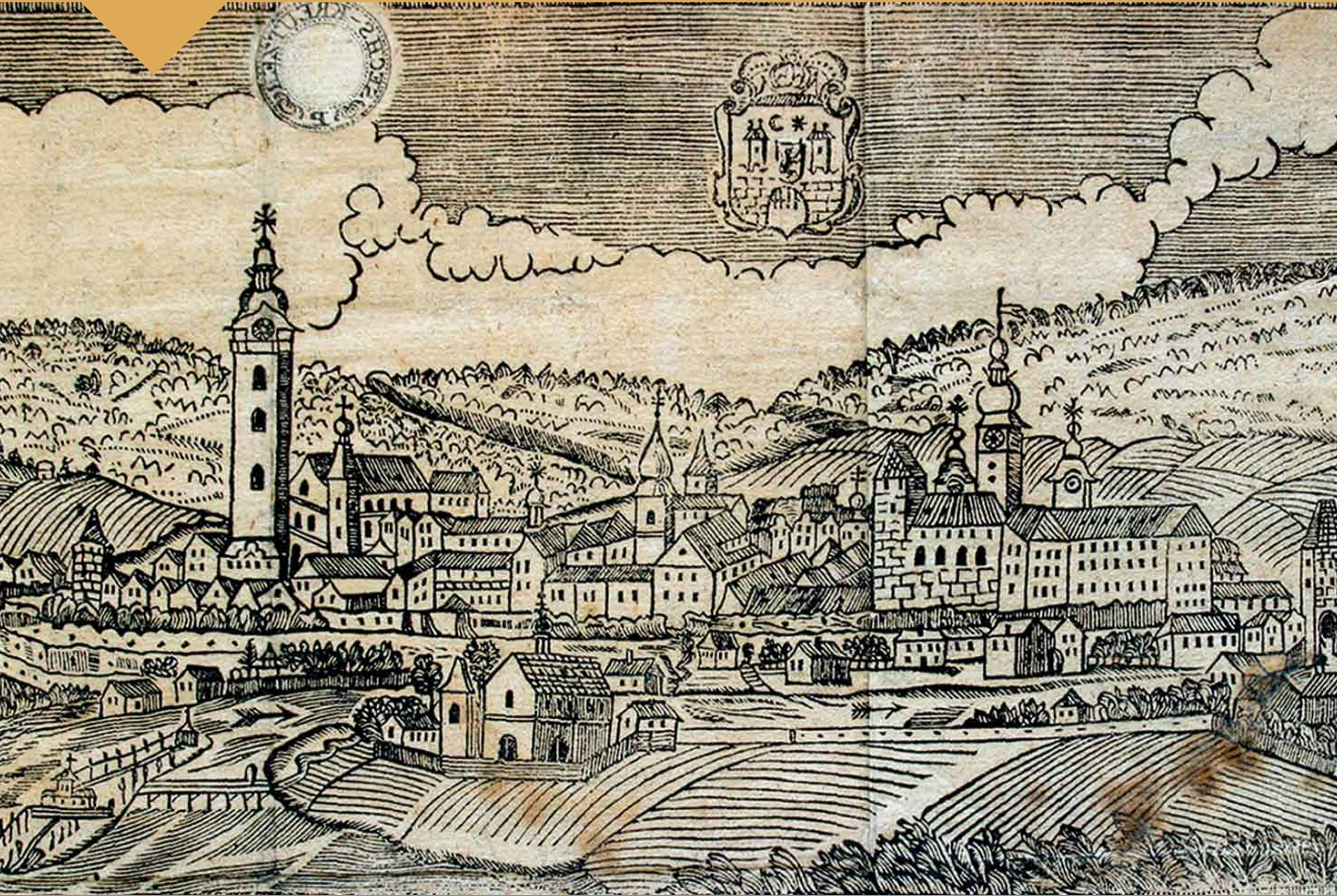

SOUDNÍ KRAJ

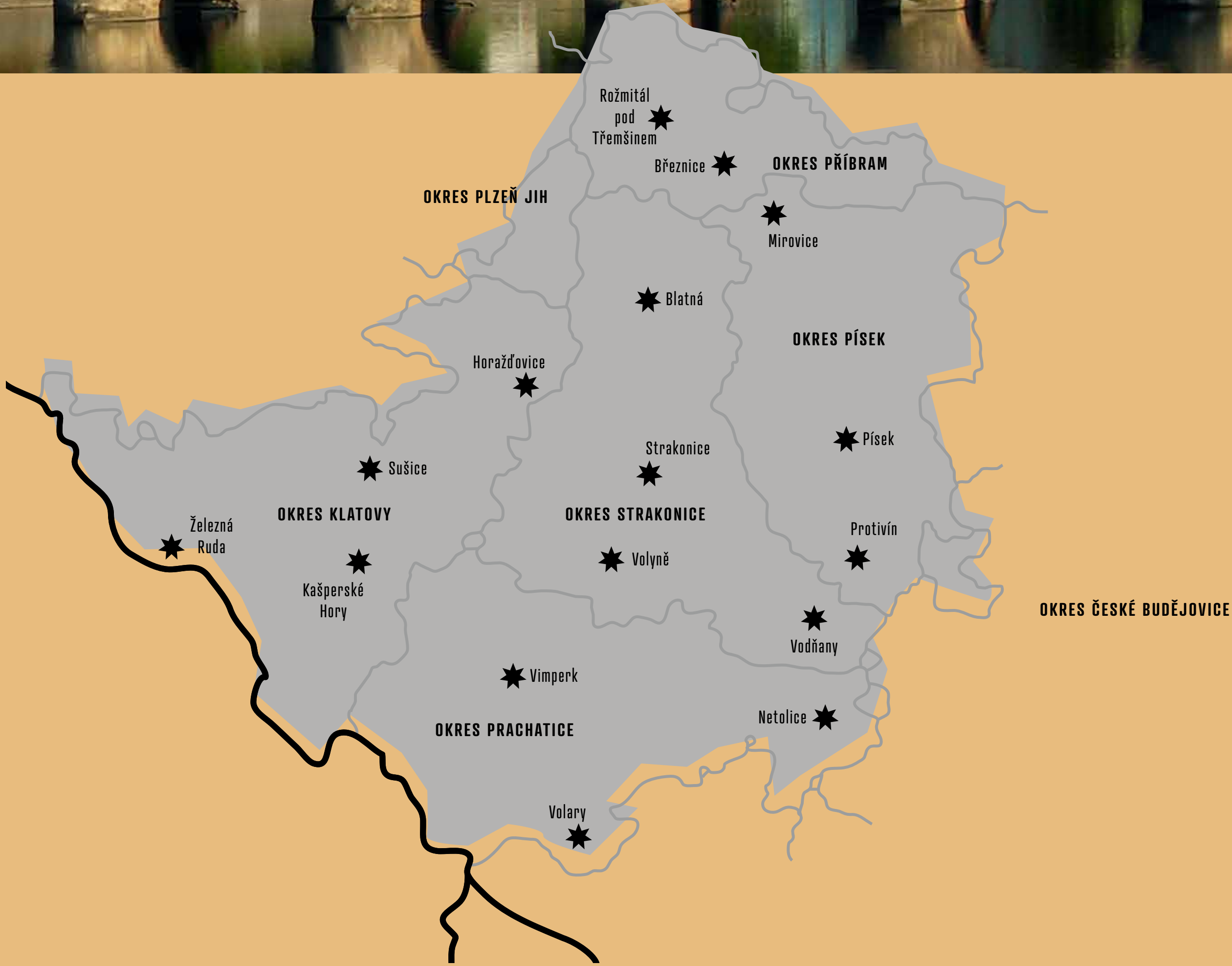
vznikal v Prácheňsku vznikál současně s přeměnou správy hradské v krajskou. K sudímu, jednomu z úředníků na původní Práchni, se přicházelo především s žalobami na lidi osobně svobodné (poddaní byli v rukou svých pánů) a k soudu bývali přizváni – svým způsobem jako přisedící – všichni svobodní lidé z okolí. Tak vznikly venkovské „súdy“ českého práva. Později se „súdy“ v Prácheňsku přenesly do Písku, měnily se de facto v krajský soud a vedle Prácheňska jako kraje administrativního se začal na totožném území formovat kraj soudní. „Súdy“ však nepřetržaly husitské období, zatímco Prácheňsko jako správní kraj se právě tehdy rozvinulo v důležitou veřejnoprávní instituci. Z předvečera revoluce známe jména dvou poprávců Prácheňska, jimiž roku 1405 byl Jan z Hradce a Zdeněk z Rožmitálu. Ještě roku 1420 jmenoval Zikmund Lucemburský hejtmany - zde se poprvé objevuje tento název funkce – Prácheňského bechyňského kraje Oldřicha z Rožmberka, Václava z Dubé a Petra ze Šternberka.

↓ Písek, 1820 – veduta od západu, motiv z výučního listu (Prácheňské muzeum v Písku)

DVA HEJTMANÉ

namísto jednoho – to byla další změna ve stejném období. Nižší šlechta se dlouho cítila ukrývděna tím, že do funkcí zasedali největší páni, a tak docílila toho, že se funkce zdvojila. Jeden hejtmán byl volen z řad místního panstva, druhý z řad místního vladectva. Jako první takovou dvojici známe z roku 1509 Petra z Rožmberka a Zdeňka Malovce z Chýnova. Dvojitá funkce vydržela až do poloviny 18. století a v Prácheňsku se vystříдалa dlouhá řada hejtmánů známých šlechtických jmen. Po nástupu Habsburků na český trůn zrušil panovník volbu hejtmánů, ale jejich dvojice obsazoval jmenováním podle dosavadního principu. Pravomoci hejtmánů Prácheňského kraje se tehdy postupně rozšiřovaly o záležitosti hospodářské (oběh mince, dodržování měr a vah), pracovněprávní (postavení čeledi a dalších námezdních pracovníků), o dozor nad výkonem myslivosti a nošením zbraní. Pootaví bylo natolik geograficky celistvé, že se ho nedotklo ani snížení počtu krajů z 16 na 12 a pozdější rozšíření na původní počet v první polovině 18. století.

HUSITSKÁ REVOLUCE

posílila vedoucí pozici města Písku v Prácheňsku. Město jako samostatná republika ovládalo celé Pootaví, sídlil tam husitský „biskup“, v Písku se konaly nejvýznamnější schůze místních husitů a krajské sjezdy. August Sedláček prohlásil, že po roce 1420 se Písek stal skutečným krajským městem. Na tom nic nezměnilo ani ukončení války a vznik stavovské monarchie. V Prácheňsku vládli páni a rytíři v kraji usedli, jejichž organizační základnu tvořily krajské sjezdy v Písku, kde se rokovalo o společných zájmech a kde byli voleni dva vojenští velitelé – hejtmáné.V Prácheňsku je před rokem 1451 jako krajský hejtmán připomínán Václav z Michalovi a po roce 1473 Lev z Rožmitálu. Někdy prameny dokládají kumulaci funkcí: roku 1483 byl Půta z Ryžemberka a na Švihově hejtmánem zároveň Prácheňského i Plzeňského kraje. Uvažovalo se sice o znovuzavedení úřadu krajského poprávce, ale český sněm na počátku 16. století v několika usneseních potvrdil, že napříště budou v čele krajů stát hejtmáné.

Šumava – Kašperk

Strakonice

Paštiky

U Milejovic

Sušice

Kratochvíle u Netolic

ROZMANITOST KRAJE

se skládala z řady menších jednotek i sídel odlišného charakteru, rozkládajících se od Vltavy na východě až po Železnou Rudu na západě, od jihozápadní hranice českého státu s Bavorskem k výběžkům Brd za Březnicí a Rožmitálem pod Třemšínem. Zahrnovala nížiny na Netolicku, dolní Blanici a střední Otavě, téměř celou Šumavu a šumavské podhůří, pahorkatiny na Blatensku a severním Písecku. Tak vstoupilo Prácheňsko do období osvětského absolutismu, kdy habsburská monarchie začala věnovat pozornost také životu poddaných na venkově, školství a průmyslové výrobě. Roku 1751 vydala česká královna Marie Terezie patent, který znamenal reformu územní správy. V Prácheňsku – stejně jako v dalších krajích – byl namísto dosavadní dvojice jmenován hejtman jediný, kterým se stal Jan Martin Běšín z Běšin. Bylo mu určeno pevné úřední místo v Písku a stanoven pravidelný plat z královské pokladny. Instančně byl podřízen zemské politické správě – napřed královské reprezentaci, později zemskému guberniu. Krajskému úřadu v Písku byl postupně přidělen odborný úřední personál (komisaři, sekretáři, adjunkti a další), rovněž placený státem. Pro jmenování hejtmanem se začal vyžadovat jistý stupeň vzdělání, pokud možno vysokoškolského a nejlépe právnického,, a přestala se klást podmínka urozenosti a usedlosti (vlastnictví statků) v kraji. Za Josefa II. byla reforma krajského zřízení dále prohloubena. V této administrativní podobě vydrželo Prácheňsko a ostatní české kraje až do poloviny 19. století.

Blatná

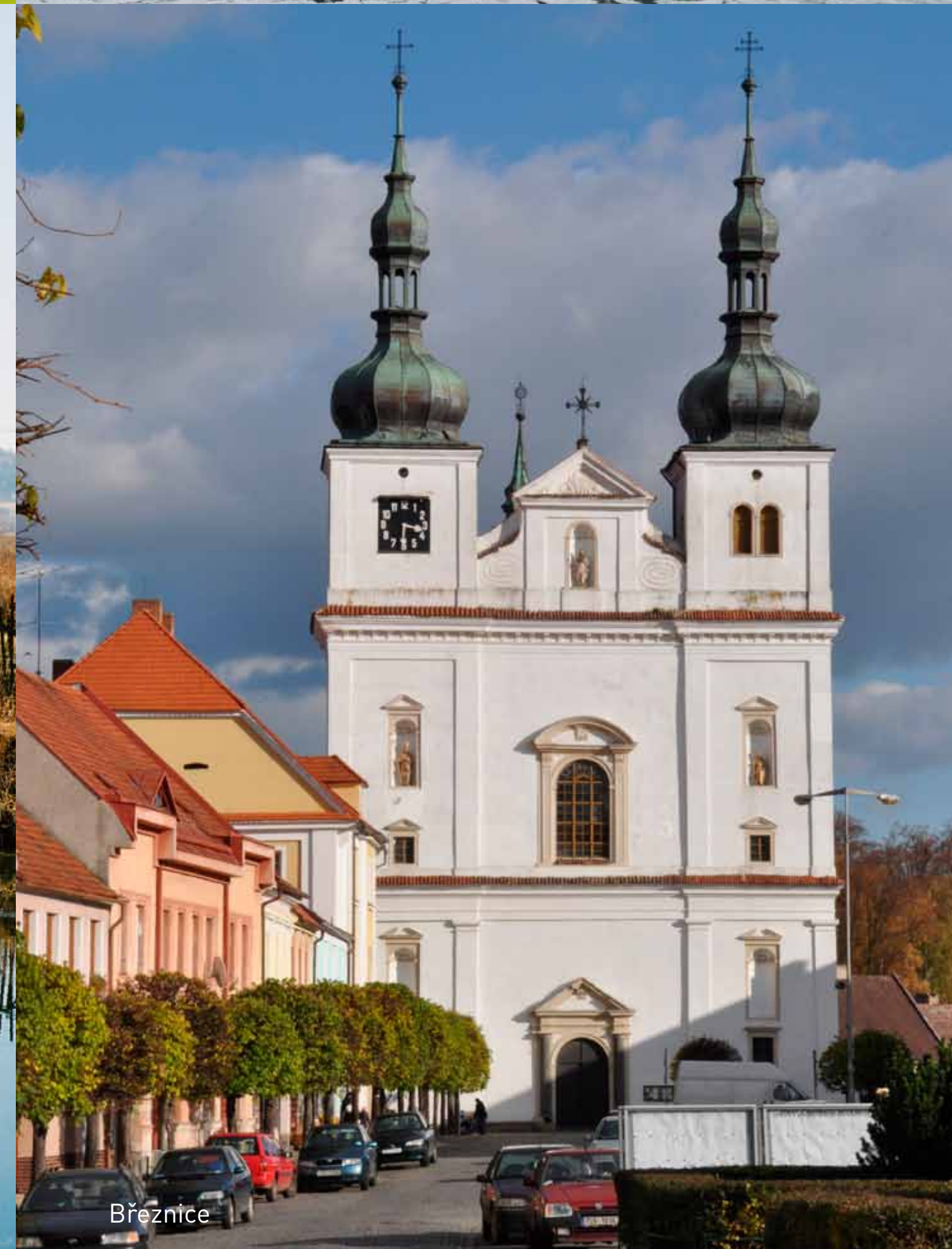
Nezamyslice

Prácheň

Chelčice

Březnice

KRAJSKÝ HEJTMAN

byl nejvyšším pánem v kraji – měl osobní pověření panovníka. Včetně Martina Běšina se v čele Prácheňska vystřídalo dvanáct hejtmánů, často velmi vzdělaných a činorodých mužů. Hejtmán Josef Schrenk (1840-1850) napomáhal v krajském městě při založení první veřejné knihovny v českých zemích roku 1841 a při vzniku opatrovny malých dětí – předchůdce dnešních mateřských škol – roku 1847. Hejtmán František Karel Miltner (1855-1862) byl zaníceným archeologem, numismatikem a ochráncem památek; je literárně ztvárněn v románu Jindřicha Šimona Baara Jan Cimbura. Jeho působení v Písku bylo zároveň epilogem Prácheňska jako administrativního kraje. Pád feudalismu roku 1848 totiž způsobil zánik patrimoniální správy (panství jako správní jednotky s vlastní pravomocí) a na jejím místě se roku 1850 začala budovat soustava okresů. Téhož roku byl Prácheňský kraj připojen ke kraji Plzeňskému, ovšem o sedm let později byl obnoven pod názvem Písecký kraj. Nevýdržel dlouho – během šedesátých let byly kraje jako zbytečný územní stupeň mezi novými okresy a Zemí českou zrušeny.

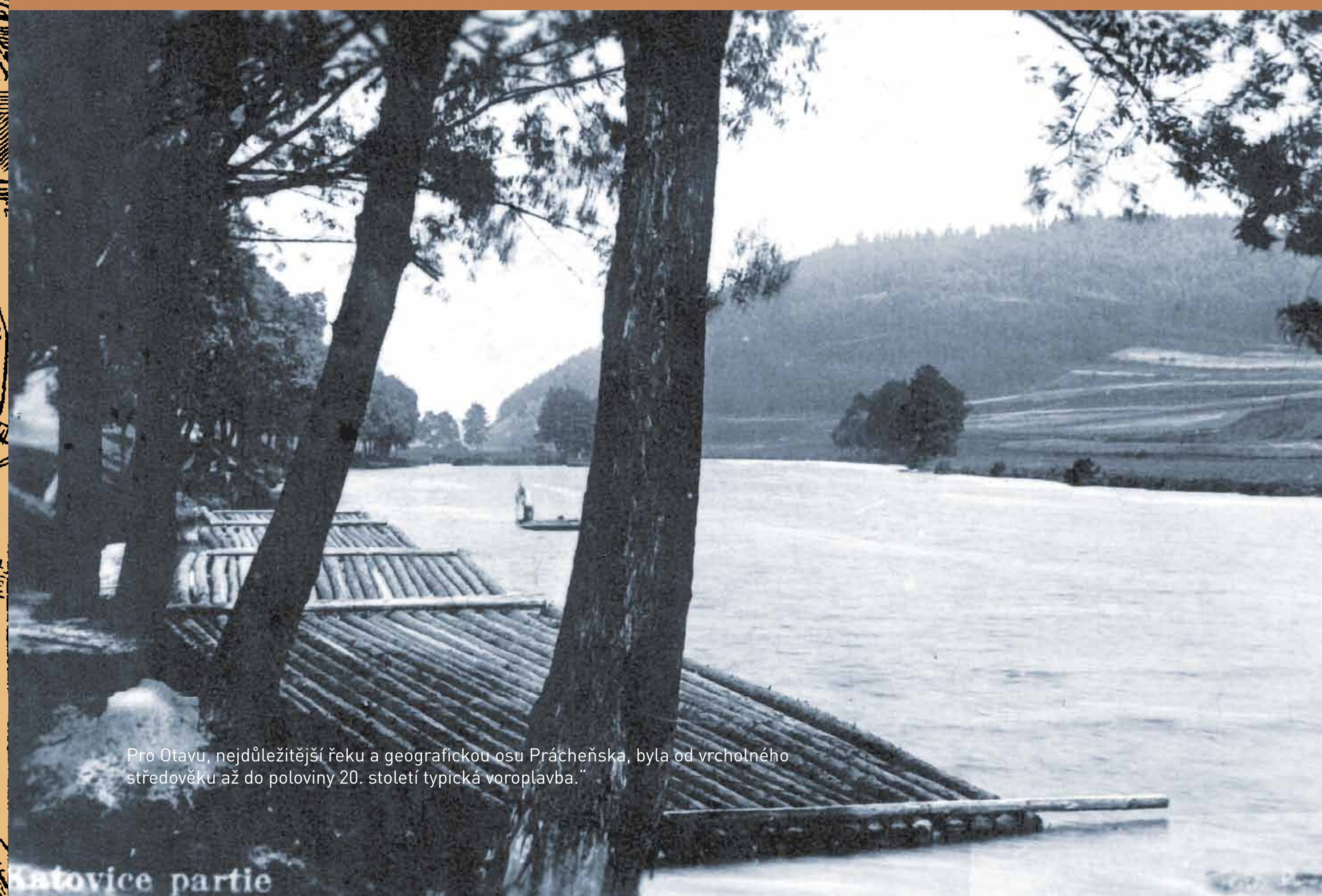
Bohatství Prácheňského kraje představovaly také lesy, které pokrývaly značnou část území regionu, především na Šumavě, dřevoryt Josefa Krejse (1896–1941)

Království české bylo zčásti v Prácheňsku na vrcholného středověku připojena hornická těžba zlata. Zlatá hornická města v Písku, Kašperské Hory, Netolických Horech a dalších lokalitách

ZRUŠENÍ PRÁCHEŇSKA

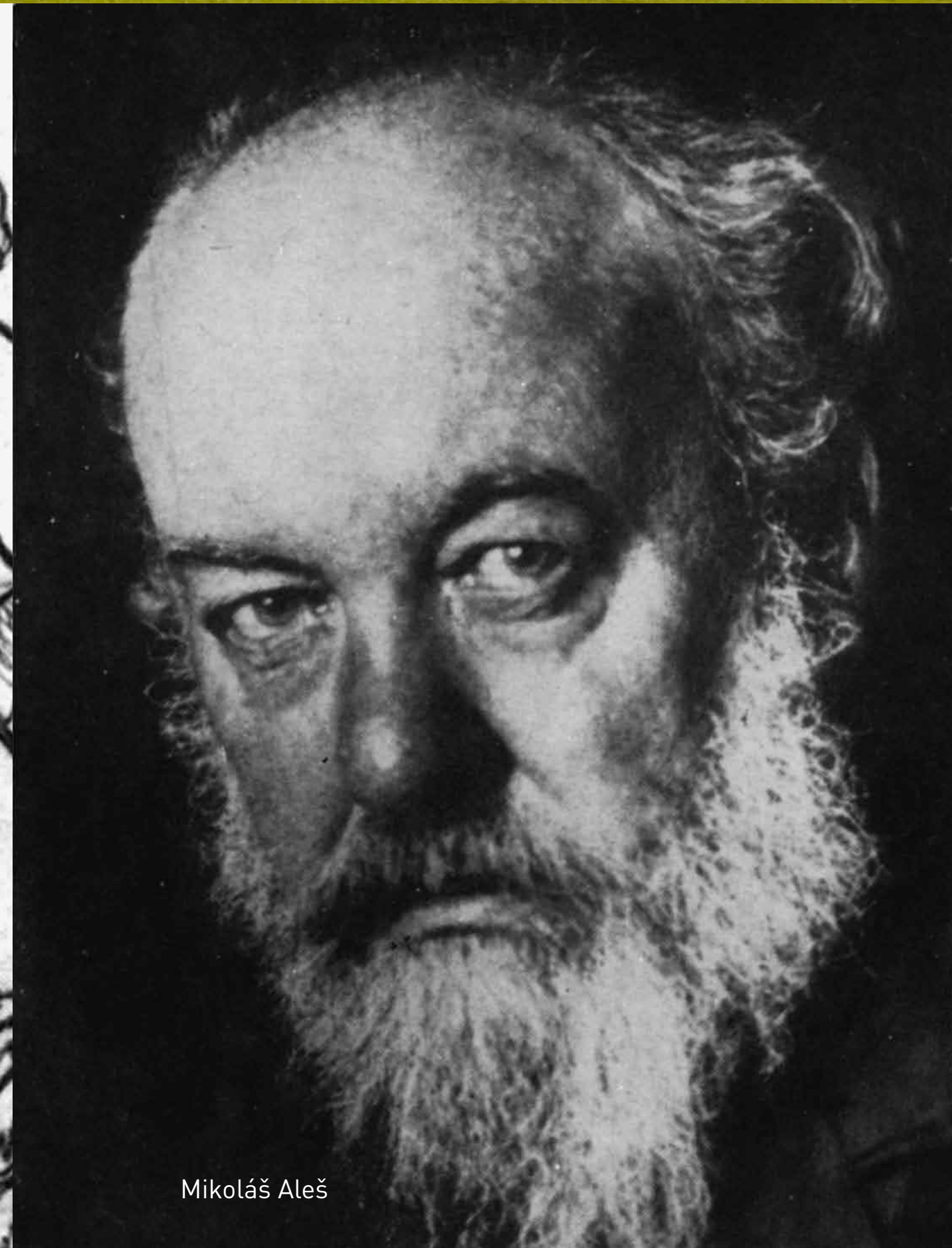
se samozřejmě neuskutečnilo zcela. V jeho hranicích nadále – až do poloviny 20. století – existoval obvod krajského soudu se sídlem v Písku. Okresní orgány v Písku měly ještě za První republiky dohlédací pravomoc nad obdobnými úřady v ostatních okresech Prácheňska. (Zde je na místě upozornit, že větší politické okresy se skládaly z několika menších okresů soudních, které měly nějaký čas okresní samosprávu s okresním zastupitelstvem, které volilo okresního starostu.) Především se však nezměnila identita obyvatel – ti se i nadále považovali za občany starobylého Prácheňského kraje, ačkoliv se jeho území rozdělilo. Na území Prácheňska tak existoval politický okres Písek (soudní okresy Písek, Vodňany, Mirovice), PO Strakonice (SO Strakonice, Horažďovice, Volyň), PO Sušice (SO Sušice, Kašperské Hory, Hartmanice), PO Prachatice (SO Prachatice, Netolice, Vimperk, Volary). Dohromady tyto okresy věrně kopirovaly obrysy historického Prácheňska. Taková byla situace na sklonku habsburské monarchie i po vzniku Československé republiky.

Pro Otavu, nejdůležitější řeku a geografickou osu Prácheňska, byla bd vrcholného středověku až do poloviny 20. století typická voroplavba.

Karel Klostermann

Mikoláš Aleš

Josef Šmidinger

PRÁCHEŇSKO

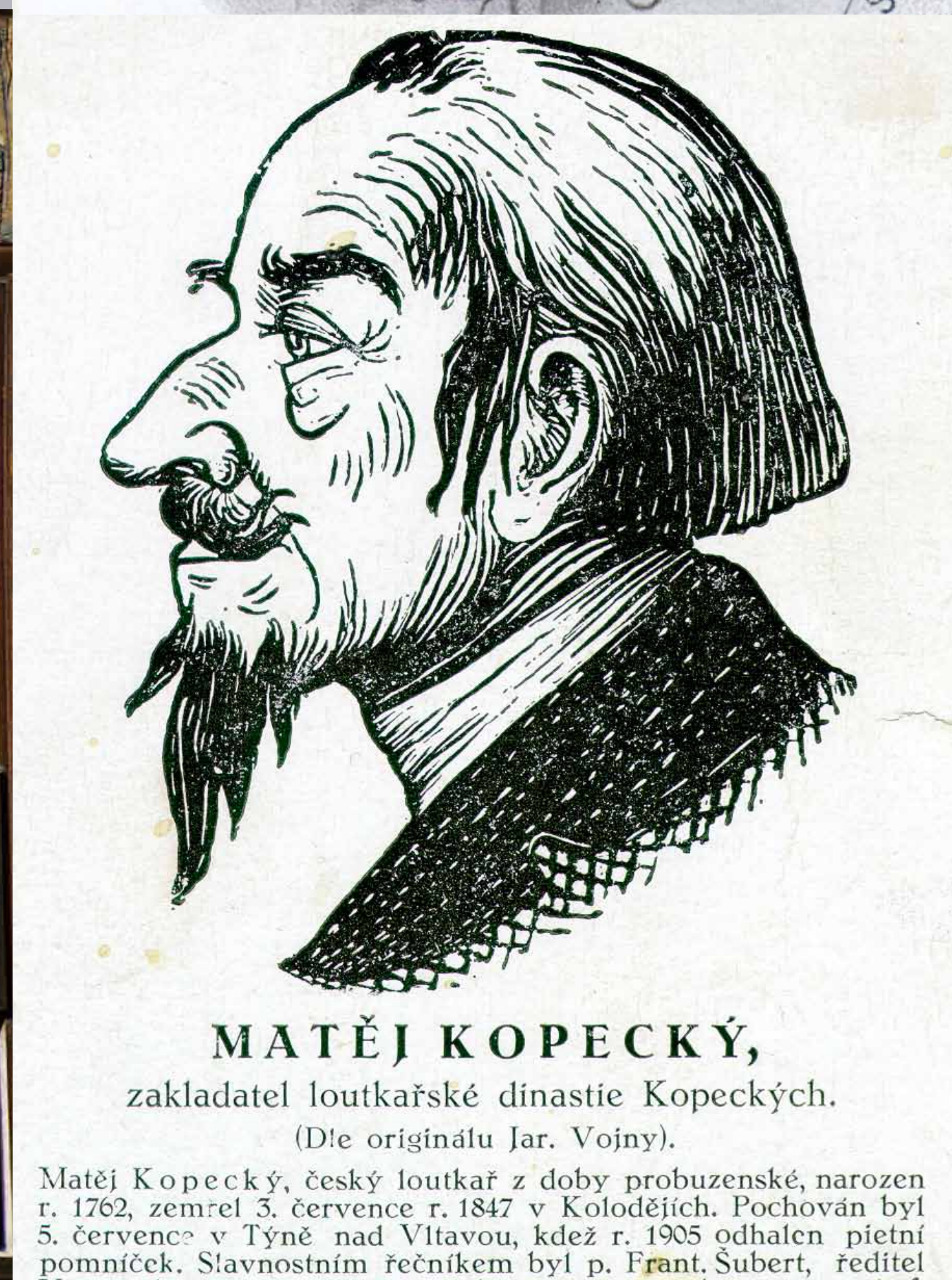
bylo rodištěm nebo působištěm řady významných osobností českých dějin. V Husinci u Prachatic se narodil náboženský reformátor a rektor Univerzity Karlovy v Praze Mistr JAN HUS. Za husitské revoluce sídlil v Písku duchovní představitel tábořského svazu, husitský „biskup“ MIKULÁŠ BISKUPEC. Ve Vodňanech a okolí žil v tomto období myslitel PETR CHELČICKÝ, jehož názory byl ovlivněn dokonce Lev Nikolajevič Tolstoj. Řada rodáků vynikla v období humanismu i v době katolické reformace po třicetileté válce. Nejsevernější část Prácheňska je spojena s životem a dílem hudebního skladatele a pedagoga JAKUBA JANA RYBY. V druhé generaci osobností českého národního obrození zaujal své místo rodák ze Strakonice, básník a pedagog FRANTIŠEK LADISLAV ČELAKOVSKÝ. Neméně významné místo patří jeho příteli JOSEFU ŠMIDINGEROVI, zakladateli strakonické knihovny, který si za neúnavné šíření české knihy na venkově vysloužil přídomek „apoštol české knihy“. Ve Volyni působil vlastenecký kněz, básník, první překladatel Puškinovy poezie do češtiny a přítel Boženy Němcové VÁCLAV ČENĚK BENDL. Kulturní postavou lidové obrozenecké kultury se stal mirotický loutkoherec MATĚJ KOPECKÝ, který svým repertoárem šířil lásku k rodnému jazyku po celých Čechách. V Miroticích se narodil malíř MIKOLÁŠ ALEŠ, jenž se podílel na výzdobě Národního divadla v Praze; později, když spolupracoval s architekty a staviteli, ozdobily malby podle jeho návrhů řadu budov v Prácheňsku (kostel ve Vodňanech, škola v Protivíně, Kodlův dům a hotel Otava v Písku). První romány a povídky spisovatele KARLA KLOSTERMANNA se odehrávají v té části Šumavy, která patřila do Prácheňského kraje, další díla popisují Šumavské podhůří a román Ecce homo! se zčásti odehrává ve Štětkni a jejím okolí, které je vyličeeno také v Klostermannových pamětech. Do jiné, rovinatější části prácheňského venkova zasadil JINDŘICH ŠIMON BAAR svůj román Jan Cimbura, jehož dějištěm je především Putim. JAROSLAV HAŠEK, ačkoliv tento kraj téměř neznal, jej podle informací z druhé ruky zobrazil v českobudějovické anabázi dobrého vojáka Švejka i v cyklu povídek Historky z ražické bašty. Pěšky se po Prácheňsku toulal rodák z Bělčic, básník LADISLAV STEHLÍK, který své dojmy zachytil v třídlínném poetickém cestopisu Země zamyšlená.

František Ladislav Čelakovský

Ladislav Stehlík

MATĚJ KOPECKÝ,
zakladatel loutkařské dinastie Kopeckých.
(Dle originálu Jar. Vojny).

Matěj Kopecký, český loutkař z doby probuzenské, narozen r. 1762, zemřel 3. července r. 1847 v Kolodějích. Pochován byl 5. července v Týně nad Vltavou, kdež r. 1905 odhalen pietní pomníček. Slavnostním řečníkem byl p. Frant. Subert, ředitel

PRÁCHEŇSKO

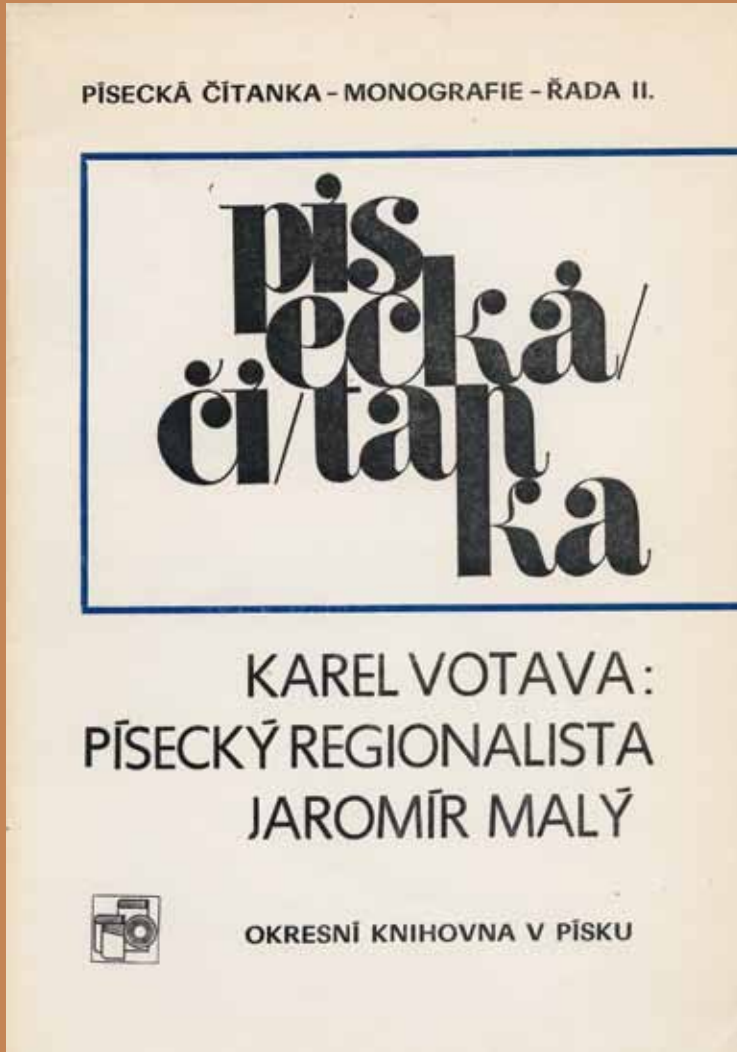
jako nedělitelný region bylo ohroženo již v prvních letech Česko-slovenské republiky, kdy se obnovil návrh na zřízení poněkud jinak uspořádaných o ohraničených krajů, jimž se vlastenecky říkalo „župy“. Ty však byly na několik let zavedeny pouze na Slovensku. Ale sám návrh nové župní soustavy z roku 1920, který dělil Prácheňsko do župy Českobudějovické, Plzeňské a Pražské, vyvolal v Prácheňsku mohutné protestní hnutí, které dokázalo, že se obyvatelé regionu stále s historickým Prácheňskem identifikují. Na veřejných schůzích a shromážděních se za Prácheňsko stavěly významné osobnosti i obyčejní občané. Nakonec, téměř až do poloviny 20. století, tak zůstala zachována soustava okresů v hranicích Prácheňska. Ovšem hnutí z počátku dvacátých let vyvolalo silný prácheňský „revival“, který se odrazil například v názvech zdejších novin a časopisů. Již dříve, roku 1837, nesl název kraje úřed-ní časopis s prapodivným názvem AUŘEDLNÍ LIST PRACHYNSKÉHO KRAJE, a v revolučním roce 1848 se objevilo několik čísel politických novin PRÁCHEŇSKÝ TÝDENNÍK, dílo publicisty a dobrodruha Antonína Žaluda Vysokomyštského.

JAROMÍR MALÝ

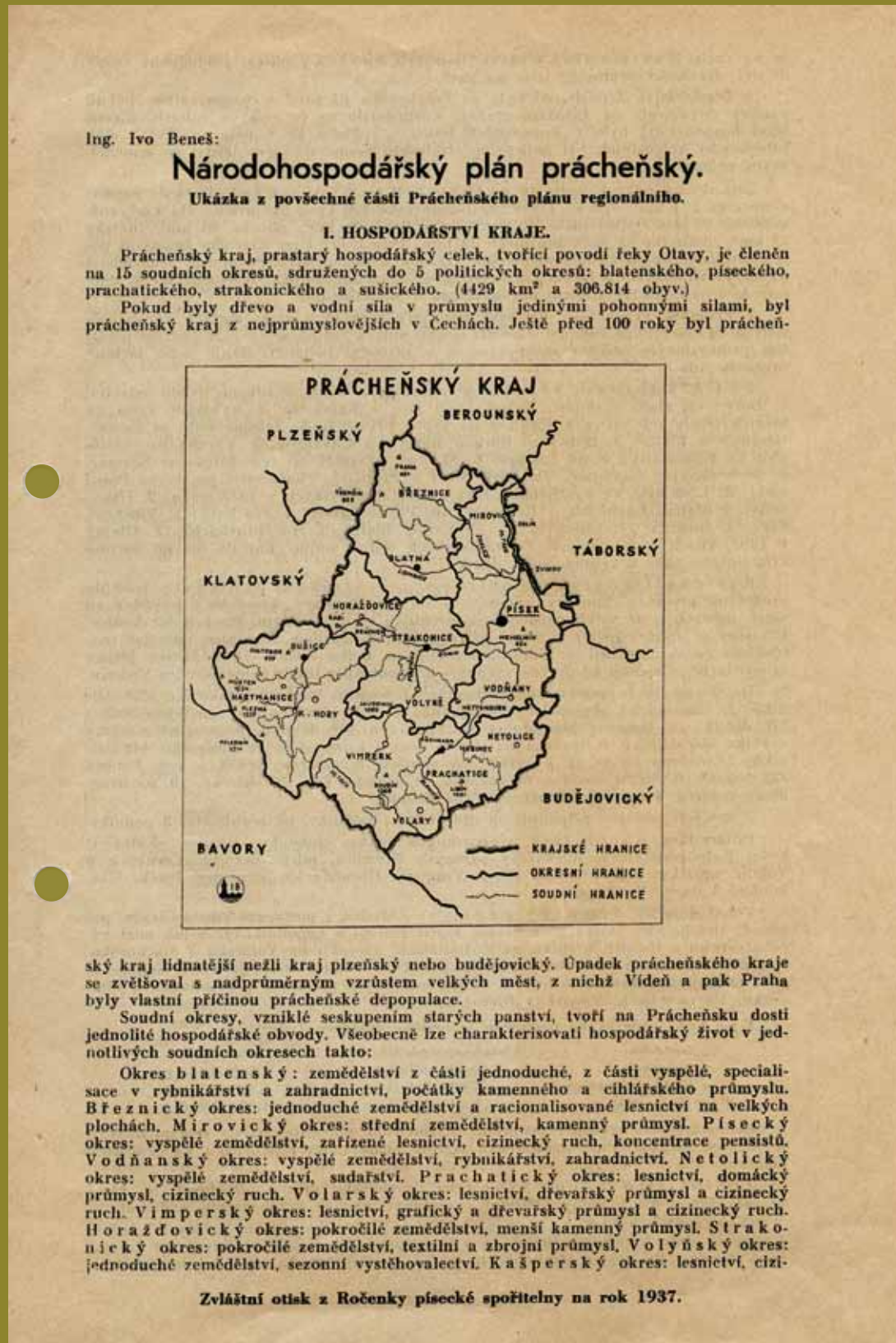
(1885–1955), rodák z Písku, byl vedoucí osobností prácheňské-ho hnutí v první polovině dvacátých let 20. století. Již na počátku století, když se mu podařilo sjednotit organizace pražských vysokoškoláků, pocházejících z našeho kraje, dal jednotnému spolu samozřejmý název PRÁCHEŇ. Roku 1916 založil časopis Otavan, prácheňskou vlastivědnou a literární revui. Jako kni-hovník (po roce 1945 ředitel) knihovny Národního shromáždění v Praze, významný činitel mezinárodní-ho knihovnictví, autor zákona o povinných výtiscích a první lektor žurnalistiky na Univerzitě Karlově se i v dalších etapách svého života Jaromír Malý všestranně zasazoval o kulturní rozvoj Prácheňska a jako „velvyslanec“ Prácheňska v Praze hájil zájmy našeho regionu. Věnoval mu zásadní pozornost ve své pu-blicistické a editorské práci. Z vrstevníků, kteří v té době Prácheňsko proslavili, lze jmenovat novináře a básníka RICHARDA WEINERA nebo básníka, prozaika a dramatika FRÁŇU ŠRÁMKA, který žil nějaký čas v Písku a použil místní motivy ve svých dílech.

IVO BENEŠ

(1886–1967), další významný prácheňský regionalista z první poloviny 20. století, se narodil v Zátaví u Písku. Technik, projektant, urbanista a autor řady strategických vizí (před-pověděl třeba dnešní význam světového turismu) se na konci třicátých let stal vedoucí osobností další etapy prácheňského hnutí. Založil organizaci pro regionální plánování PRAPLÁN, zpracoval PRÁCHEŇSKÝ REGIONÁLNÍ PLÁN, podařilo se mu pro myšlenku obnoveného Prácheňska získat širokou veřejnost. Usi-loval o to, aby se Prácheňsko svým významem opět vyrovnalo sousednímu Plzeňsku a Českobudějovicku. Jeho smělé plány ale záhy mařila německá okupace Československa. Přesto se mu v jejích prvních letech podařilo uspořádat velké výstavy BUDOVÁNÍ PRÁCHEŇSKA a PRACUJÍCÍ A ŽPÍVAJÍCÍ PRÁCHEŇSKO. Po roce 1945, kdy se podobné záležitosti dostaly do rukou profesionálních politiků (po roce 1948 politiků jediné strany), se Ivo Beneš věnoval ochraně památek, vlastivědné práci a budování archivu písemností, týkajících se Prácheňska.

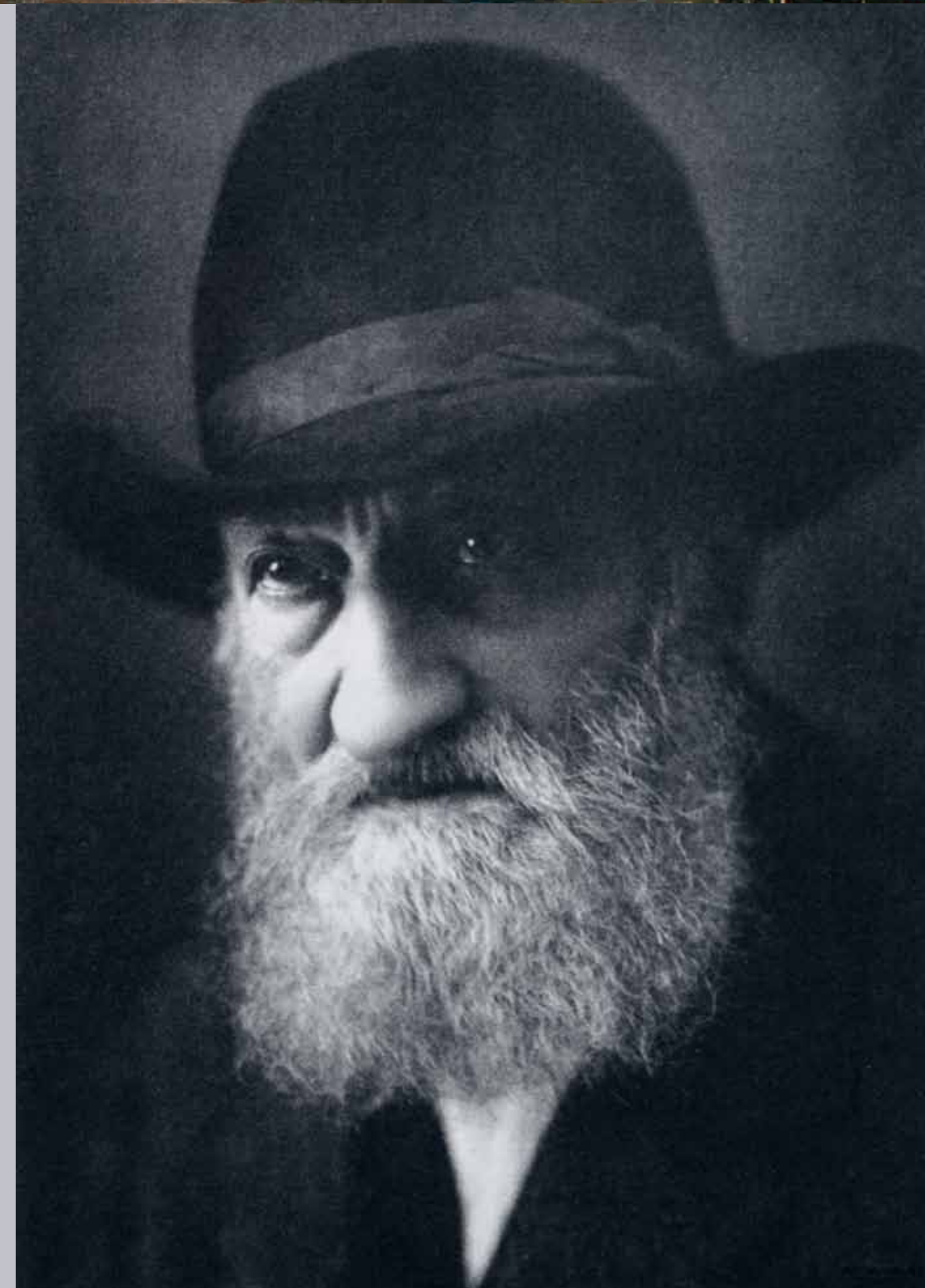
Dr. Jaromír Malý

AUGUST SEDLÁČEK

(1843–1926), kterého můžeme též považovat za prácheňského regionalistu, byl rodákem z Mladé Vožice. V Prácheňsku pobýval jako student gymnázia v Písku, kde roku 1863 maturoval. Od roku 1867, kdy absolvoval studium na filozofické fakultě pražské univerzity, působil jako středoškolský pedagog v Litomyšli, Rychnově nad Kněžnou a v Táboře. Do našeho kraje se vrátil po svém penzionování roku 1899, když se rozhodl strávit zbytek života právě v Písku. Tehdy byl již proslulý jako autor monumentálního mnohosvazkového díla Hradů, zámků a tvrzí království Českého, v němž věnoval přiměřenou pozornost rovněž feudálním sídlům v Prácheňském kraji. August Sedláček považoval Prácheňsko za přirozený a nezpochybnitelný celek, zabýval se různými stránkami jeho minulosti ve své historiografické práci a své rezidenční město stále považoval za krajskou metropoli. Není náhodou, že jeho třísvazkové dílo z let 1911 až 1913 nese titul Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou.

Č. inv. 212/199.

PRÁCHEŇSKÁ KNIHOVNA.
ŘÍDÍ DR. JAROMÍR MALÝ.
Svazek 1.

DĚJE PRACHENSKÉHO KRAJE.

SEPSAL

AUGUST SEDLÁČEK.

S MAPOU A 10 OBRAZOVÝMI PŘÍLOHAMÍ.
VYDÁNO ZA PŘÍSPĚNÍ MĚSTSKÉ SPOŘITELNY V PÍSKU.

V PÍSKU.
TISKEM A NÁKLADEM THEODORA KOPECKÉHO.
1926.

DĚJE PRACHENSKÉHO KRAJE

– takto starobyle nazval August Sedláček jednu ze svých posledních, již posmrtně vydaných knih. V jejím úvodu napsal: „Prácheňský kraj byl od dávných dob až do naší paměti osobitostí samorostlou a těžce neseme, že se k tomu nepřihlíželo a nepřihlíží.“ Kniha vznikla na veřejnou objednávku, neboť na jednom shromáždění prácheňských aktivistů v první polovině dvacátých let prohlásil jejich vůdce Jaromír Malý, že obhajobě integrity kraje by nejvíce pomohly jeho dějiny právě z pera Augusta Sedláčka. Druhou stranou mince je však skutečnost, že kniha nese rysy chvatné a nesoustavné práce; jeden z recenzentů shovívavě poznamenal, že práci poznamenal autorův kmetský věk. Přesto splnila svůj účel: oživila čtenářům bohatou historii kraje, stala se hlasitým příspěvkem do oživeného diskursu o existenci Prácheňska a v neposlední řadě je dodnes použitelným zdrojem informací pro zájemce o jednotlivé detaily z dějin kraje. Českého historika Augusta Sedláčka tak můžeme právem považovat za předního historika prácheňského.

PRÁCHEŇSKÝ REGIONALISMUS

můžeme považovat za uvědomělou účast jednotlivců a skupin v úsilí o zachování celistvosti a charakteristických rysů kraje, jeho tradic, krajinného rázu, odkazu předků. V tomto úsilí spojilo ruce mnoho pracovitých lidí, z nichž každý odvedl nebo odvádí svou práci na poli, které si zvolil. Zdejší lidovou architekturu zkoumal a chránil památkář VLADIMÍR BRAUN, prácheňský folklór křísil a rozvíjel JOSEF REŽNÝ. Archeologické lokality zkoumali BEDŘICH DUBSKÝ, ANTONÍN BENEŠ, JAN MICHÁLEK a JIŘÍ FRÖHLICH, zatímco dějinám rýžování a zlatorudného hornictví věnoval pozornost JAROSLAV KUDRNÁČ. Regionální literatuře zasvětil svou práci JOSEF KOTALÍK. Šumavskými oblastmi Prácheňska se zabývají muzeologové VLADIMÍR HORPENIAK a PAVEL FENCL. Plejádu pilných vlastivědných pracovníků zastupují jména jako JAN TOMAN, LIBOR KŘIVÁNEK, ANTONIE KOLAFOVÁ, FRANTIŠEK KRHOUN, JAN OLEJNÍK, JIŘÍ PAZDERA a JIŘÍ PRÁŠEK.

Alegorie Prácheňska na Lothově mapě z roku 1847 →

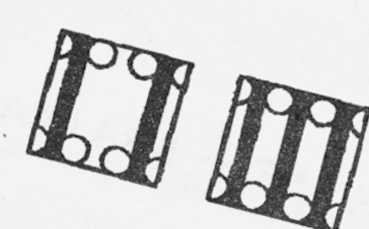

MODERNÍ RENESANCE PRÁCHEŇSKA

– jak lze prohlásit s jistou nadsázkou – nastala až po roce 1989. Think-tank PRÁCHEŇSKÁ INICIATIVA v čele s historikem Ondřejem Kolářem začal již roku 1990 zkoumat možnosti obnovení administrativního kraje, avšak analýzy ukázaly, že velké části Prácheňska (Prachaticko, Netolicko) již inklinují k Českým Budějovicím a západní okraje (Sušicko) k Plzeňsku. Názvem PRÁCHEŇSKÉ MUZEUM se k tradici přihlásilo dosavadní Okresní muzeum v Písku. Básník Ondřej Fibich se pokusil na Strakonicku vydávat časopis PRÁCHEŇSKÉ LISTY. Existuje PRÁCHEŇSKÉ SANATORIUM, jeden čas též cestovní kancelář PRÁCHEŇ, „značku“ starobylého kraje začala obnovovat občanská sdružení v Jihočeském i Plzeňském kraji, stejně jako výrobci regionálních produktů. Dlouholetý úspěšný cyklus vzdělávacích a kulturních projektů (Historický klub, Literární klub, Podvečery U Kapličky) nese společné označení PRÁCHEŇSKÁ AKADEMIE V PÍSKU. Početné sdružení výtvarníků a přátel umění nejen z našeho regionu, ale z celého světa, se jmenuje PRÁCHEŇSKÁ UMĚLECKÁ BESEDA. Ve Strakonici působí PRÁCHEŇSKÝ SOUBOR PÍSNÍ A TANCŮ a soubor PRÁCHEŇÁČEK, po bývalém centru kraje je nazván HOTEL PRÁCHEŇ v Horažďovicích, v Kestřanech sídlí PRÁCHEŇSKÝ GOLFOVÝ KLUB, Pivovar Platan v Protivíně vyrábí značku piva PRÁCHEŇSKÁ PERLA. Nová rozhledna na vrchu Chlum u Chanovic láká návštěvníky heslem PRÁCHEŇSKO JAKO NA DLANI. Nejde v žádném případě o jakousi přejmenovací módu, vždyť se pod těmito názvy skrývají aktivity čínné a smysluplné – ale sám návrat k starobylému názvu kraje znamená, že společné kořeny obyvatel Pootaví, jeden čas zdánlivě pokryté nánosem prachu, jsou stále živé a inspirující. Do třetího tisíciletí tak PRÁCHEŇSKO vstoupilo sice nikoliv jako kraj s administrativními hranicemi, ale jako fenomén, který má svou bohatou historii, pestrou současnost a nepochybně také zajímavou budoucnost.

NIKOLÍ ROZVAŽNE KUPŘEDU, NYBRŽ ROZHODNE DOZADU,
NEBOT PŘED NAMI JE PROPAST.
Z deníku lancknehta Bedřicha Schwarzenberga, srpen 1853

PRÁCHEŇSKÉ
LISTY

2. * Konzervativní časopis tradic a současnosti
vychází tři-čtyřikrát ročně, dvě-tři běžná čísla
ročně. * Příprava: Eva Fibichová. Kulturní redaktor: Rober
Tisk: HBT-Jet PRESS Neratovice * Adres.
87 31 Ra... * Registrační značka:
lejte u... * Roční
dnávke...
onic...
: F...

Ondřej Kolář
PRÁCHEŇSKÁ OTÁZKA
A PÍSEK

PRÁCHEŇSKÁ UMĚLECKÁ BESEDA
POŘÁDÁ

1. SPOLEČNOU
VÝSTAVU
PNÝCH

PRÁCHEŇSKÁ AKADEMIE V PÍSKU
ČERVEN 2012
MĚSTSKÁ KNIHOVNA – KLUBOVNA

Pondělí 4. června 17 hod.
HISTORICKÝ KLUB (10)
Přednáší Ondřej Kolář
Úterý 12. června 17 hod.
PODVEČERY U KAPLIČKY (26)
– poslanec Říšské rady za město Pí
očí úmrtí Prezidenta Osvobodit
Přednáší Ondřej Kolář
Vstupné 50 Kč

IVADELNÍ KLUB U KAPLIČKY